

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Väike-Maarja Vallavalitsus
valitsus@v-maarja.ee
Pikk tn 7
Väike-Maarja vald, Väike-Maarja alevik, 46202

16.09.2025 nr 5.1-3/23307-1

JÄRELEVALVE AKT

I ÜLDSÄTTED

- 1.1. Järelevalve teostamise õiguslik alus: sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 157 lõige 3; lastekaitseseaduse (LasteKS) § 38 lõige 6.
- 1.2. Järelevalve teostamisel kontrolliti: Väike-Maarja Vallavalitsuse lastekaitsetöötaja vastavust lastekaitseseaduse (LasteKS) §des 19 ja 20 sätestatud nõuetele, hinnati, kas kohaliku omavalitsuse üksus on loonud tingimused lastekaitse töö tegemiseks ning kontrolliti LasteKSis sätestatud nõuete täitmist.
- 1.3. Järelevalve teostamise koht: Pikk 7, Väike-Maarja alevik, Väike-Maarja vald
- 1.4. Paikvaatluse aeg: 17.06.2025
- 1.5. Järelevalve teostajad: Sotsiaalkindlustusameti (SKA) üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialistid Annika Steinberg ja Merlin Veinberg.
- 1.6. Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: paikvaatlus, dokumentide, sh STARi andmete analüüs, kirjalik küsitlemine ja intervjuu.
- 1.7. Järelevalvetoimingute juures osalesid Väike-Maarja Vallavalitsuse sotsiaalosakonna juhataja Silvi Sirelpuu ja lastekaitse spetsialist Tiia Kaselo.

II JÄRELEVALVE TULEMUSED

SKA tuvastas, et Väike-Maarja Vallavalitsus ei ole järginud järgmisi õigusaktides sätestatud nõudeid:

2.1. LasteKS § 17 lõige 1 punkt 3, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja lapse abistamiseks meetmete pakkumine.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 20237360201, 21242822320, 23262652842, 24273787804 ja 23261717785 abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata hinnanud lapse abivajadust.

2.2. LasteKS § 29 lõige 3, mille kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kümne päeva möödumisel abivajavast lapsest teada saamisest tegema otsuse juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks või juhtumi edastamiseks pädevale ametiisikule.

Lastekaitsetöötajad ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 20237360201, 21242822320, 23262652842, 24273787804, 24274238149 ja 23261717785 teinud otsust juhtumikorralduse algatamiseks ega algatamata jätmiseks kümne päeva jooksul peale abivajadusest teada saamist.

2.3. SHS § 144 lõige 1 punkt 8, mille kohaselt tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel kanda STARi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruses kehtestatud korras andmed lastekaitseseaduse tähenduses abivajava lapse ning abivajava lapse juhtumiga seotud kohtulahendite, toimingute ja menetlustoimingute kohta.

Lastekaitsetöötaja ei ole kontrollitud menetlustes viitenumbritega 23261717785 kandnud abivajava lapse juhtumiga seotud toiminguid kehtestatud korras STARi.

SKA tuvastas kõige enam puudusi lapse abivajaduse hindamise kohustuse (LasteKS § 17 lõikes 1 punkt 3) ja juhtumikorraldusega seonduva otsuse tegemise kohustuse (LasteKS § 29 lõige 3) täitmisel. Punktis 2.3 välja toodud rikkumist ei hinda SKA süsteemseteks. Vaatamata puudustele on lastekaitsetöötaja teinud juhtumites aktiivset juhtumikorralduslikku tööd ning lapsed ei ole jäänud vajaliku abi ja toetuseta. Arvestades, et Väike-Maarja Vallavalitsus on tutvunud edastatud juhtumite menetlemise analüüsiga nr 5.1-3/22822-1 ning lastekaitsetöötaja oskab edaspidises juhtumitöös puuduseid vältida, lõpetab SKA haldusmenetluse.

III JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

3.1. Väike-Maarja üldandmed ja lastekaitsetöö korraldus

Rahvastikuregistri 2025. aasta 1. jaanuari seisuga elab Väike-Maarja vallas 1109 last. Omavalitsus on määranud viie lapse eestkostjaks ning kahele noorele järelhooldusteenuse osutajaks. Lastekaitse valdkonda juhib sotsiaalosakonna juhataja ning lastekaitsetöö on koondunud ühele spetsialistile. Noorte valdkonnaga tegeleb vallas juhtumikorraldaja Kersti Sepp. Väike-Maarja Vallavalitsuse juurde on moodustatud lastega seotud küsimuste lahendamiseks laste ja perede komisjon.

Väike-Maarja Vallavalitsus kontrollib lastekaitsetöötajatele LasteKS §s 20 sätestatud piirangute puudumist teenistuses olevate ametnike puhul kord aastas. Viimane kontroll teostati juunis 2025.

Lastekaitsetöötajana töötab Tiia Kaselo, kelle ametiülesannete hulka kuulub lastekaitsealane nõustamine, last kasvatavate isikute nõustamine ja toetamine hooldusküsimustes, abivajavate ja vanemliku hoolitsuseta jäänud laste toetamine, koolikohustust mittetäitvate laste juhtumikorraldus ja laste eestkoste korraldamine. Tiia Kaselo omab kõrgharidus ning sotsiaaltöötaja kutset spetsialiseerumisega lastekaitsele kehtivusega kuni 01.12.2026. Lastekaitsetöötaja osaleb aktiivselt enesetäiendamisel. Aastatel 2024–2025 on ta osalenud arvukatel koolitustel ja seminaridel ning lugenud erialast kirjandust. Tööandja poolt on tagatud regulaarne osalemine supervisioonidel, kovisioonidel ning osalemine tasulistel koolitustel.

Lastekaitsetöö prioriteetideks 2024. aastal olid võrgustiku tugevdamine, riskikäitumisega noorte toetamine, varajane märkamine, haridus- ja sotsiaalvaldkonna koostöö ning vanemlusprogrammide rakendamine. 2025. aastal on fookuses juhtumikorralduse kvaliteedi tõstmine, koostöö laiendamine erinevate asutustega, erivajadustega laste varasem märkamine, vanemlike oskuste tugevdamine koolituste abil ning vaimse tervise probleemidega peredele toe pakkumine. Teavitustöö toimub kodulehe kaudu, koolides on üles pandud lasteabi plakatid ning lastele ja noortele on koostatud küsitlus, et selgitada välja nende teadlikkus lastekaitsest ja ootused lastekaitsetöötajale. Valla kodulehele on loodud vorm, mille kaudu saab abivajavast lapsest teada anda.

Lastekaitsetöö korraldus omavalitsuses hõlmab mitmekülgset teenuste pakkumist lastele ja peredele. Peredele pakutakse mitmekesist tuge, sealhulgas nõustamisi, psühholoogilist abi, pereteraapiat, võlanõustamist, kriisi- ja leinanõustamist ja perede tugiisikuteenust. Nädalas korras võtab kliente vastu kliiniline psühholoog. Täiendavalt panustab vald vanemate alkoholiprobleemide lahendamisse, võimaldades ravi ning selle kulude kompenseerimist. Vallas on tagatud, et pered pääsevad kiiresti teenustele ning erakorralist abi vajavad juhtumid saavad viivitamata vajalikku tuge. Suhtluskorra täitmise tagamiseks kasutatakse toetavaid meetmeid, sealhulgas perelepitust, nõustamist, kokkulepete sõlmimist ja vajadusel kohtumisi neutraalses keskkonnas. Koostööpartneriteks on politsei, sotsiaalosakonna töötajad, psühholoog, ohvriabi, perelepitus, tervishoiutöötajad, koolid ja lasteaiad ning koostööd hinnatakse heaks. Koostöö toimub ühiste võrgustikukohtumiste ja ümarlaudade formaadis.

3.2. Järelevalve menetlus

Järelevalvemenetlus lastekaitsetöö üle algatati 02.06.2025. Järelevalve teostamisel kontrolliti Väike-Maarja Vallavalitsuse lastekaitsetöötajate vastavust LasteKS §des 19 ja 20 sätestatud nõuetele, hinnati, kas kohaliku omavalitsuse üksus on loonud tingimused lastekaitse töö tegemiseks ning analüüsi lastekaitsetöö menetlusi sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (STAR). Järelevalve käigus kontrolliti peamiselt lastekaitsetöötajate tegevust lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse perioodil ning lapsele abi osutamist tema heaolu toetavate meetmete kohaldamisega viisil, mis seab esikohale lapse parimad huvid ning parandab lapse ja lapsevanemate vahelisi suhteid.

Väike-Maarja Vallavalitsuse sotsiaalosakonna juhile ja lastekaitse spetsialistile saadeti küsimustik. Vastustes kirjeldati omavalitsuse lastekaitsetöö korraldust, pakutavaid teenuseid, lastekaitse prioriteete aastatel 2024/2025 ning laste õiguste ja heaolu tagavaid põhimõtteid. Lisaks anti ülevaade lastekaitse tööprotsessidest hooldus- ja suhtlusõigusvaidluste juhtumite käsitlemise vaates. Järelevalve raames küsiti tagasisidet ka lastekaitsetöö valdkonna koostööpartneritelt, kellest vastas neli. Lisaks toimusid järelevalvemenetluse raames vestlused sotsiaalosakonna juhataja ja lastekaitsetöötajaga.

3.3. Paikvaatluse ja küsitluste kokkuvõte

Lastekaitsetöötaja hindab töökoormust väga suureks. Hooldus- ja suhtlusõiguse teemad moodustavad 21% juhtumitest. Lastekaitsetöötaja tõi välja, et vajab enam praktilisi töövahendeid (juhendid, blanketid, töölehed keeruliste vestluste läbiviimiseks) ning võimalust konsulteerida lastekaitsele spetsialiseerunud juristiga. Kitsaskohana toodi välja, et puuduvad kohustuslikud riiklikud teenused, mis aitaksid vähendada konflikte. Samuti peetakse vajalikuks professionaalse lapse arvamuse vahendamise teenust ning vaimse tervise teenuste paremat kättesaadavust, et lapsed ja pered saaksid õigeaegset tuge. Kohapealse vaimse tervise õe teenuse käivitamiseks tehakse ettevalmistusi.

Puudust tuntakse lastekaitse spetsiifilisest juriidilisest nõustamisest ja maakondlikest lastekaitsetöötajate kohtumistest, kus saaks jagada kogemusi, häid praktikaid ja arendada omavahelist koostööd. Meeskonnatöö toimib sotsiaalosakonnas ühtselt, seda hinnatakse kõrgelt ja kodukülastusi viiakse läbi kahekesi. Lisaks kasutatakse Sotsiaalkindlustusameti laste heaolu osakonna nõustamist. Sotsiaalosakonna juht on kursis kõigi olulisemate teemadega.

Laste arvamuse kaasamisel lähtutakse vanusest ja arengutasemest, vältides lapse tarbetut traumatiseerimist. Lastekaitsetöötaja rõhutab vanemate võrdset kaasamist lapse huvide kaitseks. Lastekaitsetöötaja suhtleb mõlema vanemaga, edastades samasisulist infot ja fikseerides mõlema seisukohad. Kohtule esitatakse erapooletu kokkuvõtte vanemate rollist ning mõlemale vanemale pakutakse nõustamist.

Koostööpartnerite küsitluste kokkuvõte

Koostööpartneritel paluti hinnata koostööd Väike-Maarja Vallavalitsusega 10-palli skaalal. Koostöö Väike-Maarja Vallavalitsusega on koostööpartnerite hinnangul 9. Tagasisidet paluti anda koostöö toimivuse, suhtlemise, töökorralduse ja takistuste osas.

Koostöö toimimist iseloomustab tihe ja vajaduspõhine suhtlus, kus vald on partneritele enamasti kättesaadav ning valmis probleemidele reageerima. Eriti toodi esile koostöö lastekaitsetöötajaga, keda hinnatakse aktiivseks, koostööaltiks ja lahendustele orienteerituks. Partnerid rõhutasid, et info vahetus on toimiv ning probleemide lahendamiseks leitakse enamasti ühised lahendused. Koostööpartnerid hindavad kõrgelt seda, et vald on valmis arvestama erinevate osapoolte sisendiga ja vajadusel aitama leida praktilisi lahendusi, näiteks transpordi korraldamisel, nõustamisteenustele suunamisel või pere ootamatute kriiside puhul. Samuti hinnatakse kõrgelt, et vallaga koostöö ei piirdu üksnes probleemide lahendamisega, vaid hõlmab ka igapäevast toetavat suhtlust.

Koostööd hinnatakse valdavalt positiivselt ja konstruktiivselt, kuid ilmnevad ka probleemkohad, mis on seotud eelkõige ressursside nappuse ja lastekaitsetöötaja töökoormusega. Lastekaitsetöötajal on väga suur piirkond ja piiratud aeg peredega tegelemisel. Lisaks töid partnerid välja juhtumeid, kus vallal võiks olla suurem initsiatiiv mõne probleemi ennetamisel või süsteemsemal lahendamisel, näiteks koolikohustuse mittetäitmise, perede väheste toimetulekuoskuste või vanemlusoskuste puudumise korral. Hinnangute põhjal võib järeldada, et koostöö toimib hästi, kuid vajab süsteemsemat tuge, et vähendada riski, et perede ja laste probleemid jäävad liiga kauaks lahendamata.

3.4. Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs

Järelevalve käigus kontrolliti STARi kantud lastega seotud juhtumite viitenumbritega 20237360201, 21242822320, 23262652842, 24273787804, 24274238149 ja 23261717785 menetlemist.

Lastekaitse juhtumite menetlemise analüüs on edastatud Väike-Maarja Vallavalitsusele 10.09.2025 (nr 5.1-3/22822-1, registreeritud dokumendihaldussüsteemis Delta).

IV TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

Sotsiaalkindlustusamet tuvastas enim rikkumisi järgmistes valdkondades:

- **Abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine.**
Analüüsitud kuuest menetlusest viie puhul ei hinnatud viivitamata lapse abivajadust. Abivajaduse eelhindamise eesmärk on anda abivajavast lapsest teate saamise järgselt esmane hinnang lapse abivajadusele ja määratleda ära lapse abivajaduse valdkonnad ning kaardistada ära võimalikud esmased sekkumisvõimalused. Abivajaduse hindamise eesmärk on tagada olukord, kus selgitatakse välja lapse tegelik vajadus ning see on vajalik mõistmaks, milline abimeede on last ja peret kõige enam toetavam ja riske maandavam.
- **Juhtumimenetluse algatamise või algatamata jätmise otsustamine.**
Juhtumikorralduse algatamiseks või algatamata jätmiseks ei tehtud otsust kümne päeva möödumisel kuues juhtumis. Lasteks § 29 lõige 3 sätestab konkreetse tähtaja (10 päeva), mille jooksul peab omavalitsus langetama otsuse. Selline ajapiirang aitab vältida põhjendamatut viivitust abi osutamisel ning tagab lapse õiguse õigeaegsele kaitsele ja toetusele. Abivajava lapse teate vastuvõtmisel tuleb saada juhtumist võimalikult kiiresti selge ülevaade nii kiiresti kui võimalik.

Lastekaitsetöö tõhustamiseks ja paremaks korraldamiseks soovitab SKA:

- Motiveerida lastekaitsetöötajat pikaajaliselt ametisse jääma, pakkudes konkurentsivõimelisi töötingimusi ja motivatsioonipaketti.
- Tugevdada lastekaitsetöö võimekust ja vähendada ülekoormust.
- Tugevdada juriidilist tuge lastekaitsejuhtumite menetlemisel – näiteks luua koostöömudel juriidilist tuge osutava teenistuja ja lastekaitsetöötaja vahel või muu juriidiliste teadmistega partneriga, kes toetaks lastekaitsetöötajat keerukate juhtumite lahendamisel.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annika Steinberg
peaspetsialist (järelevalve)